HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

או דילמא כל א) אותה קדושה אינו מוסיף חומש ואם תימצא לומר הדין גוף ב) [א] אחד כיון דבאותה קדושה ג קאים ד] (א) מוסיף חומש אלא נתכפר באחר וניתק זה לעולה מהו כי מוסיף חומש באותו הגוף באותה קדושה אבל בקדושה אחרת לא או דילמא כיון דאותו הגוף הוא מוסיף חומש תיקו בעי רמי בר חמא מקדיש מוסיף חומש או ה]מכפר מוסיף חומש אמר רבא אמר קרא 1 ואם המקדיש יגאל את ביתו א מקדיש ולא מתכפר בעי רמי בר חמא מקדיש עושה תמורה או מתכפר עושה תמורה אמר רבא ו] אם כן מצינו ציבור ושותפין עושין תמורה כגון דשוו שליח לאקדושי ועוד דאמר רב נחמן אמר ז]רב הונא תנא 2 קרבנו לה' על נזרו מלבד אשר תשיג ידו וכי נזיר נידון בהשג יד הא כיצד קרבנו לה' על נזרו שהפריש משלו מלבד אשר תשיג ידו שהפרישו לו אחרים למאי הילכתא אילימא לענין כפרה ב פשיטא דמכפר ליה ח] אלא לענין תמורה והכי קאמר ט] אף כשהפרישו לו אחרים עושה תמורה שמע מינה בתר מתכפר אזלינן לא י] לענין תמורה ודקא קשיא לך מתנה דקא יהבין ליה אי לאו דרבי רחמנא 2 מלבד אשר תשיג ידו הוה אמינא גזירת הכתוב הוא קרבנו מדידיה הוא יא] דמכפר מדאחרים לא קמ"ל מאי הוי עלה תא שמע א)דאמר ר' אבהו אמר רבי יוחנן מקדיש מוסיף חומש ג ומתכפר עושה תמורה יב] ד תורם משלו על של אחרים טובת הנאה שלו מ"ט אמר קרא 3 את כל מעשר תבואתך ונתת וגו':

מתני' ב) ה אין ממירין לא אברין בעוברין ולא עוברין באברים ולא עוברין ואברים בשלימים ולא שלימים בהן רבי יוסי אומר ממירין אברים בשלימים ° אבל לא שלימים בהן ג א"ר יוסי ד) והלא במוקדשין האומר רגלה של זו עולה כולה עולה אף כשיאמר רגלה של זו תחת זו תהא כולה תמורה תחתיה:

גמ' אתמר בר פדא אמר אין קדושה חלה על עוברין ורבי יוחנן אמר ו קדושה חלה על עוברין ואזדא רבי יוחנן לטעמיה ה) דאמר רבי יוחנן ז הקדיש חטאת מעוברת וילדה רצה בה מתכפר רצה בוולדה מתכפר וצריכא דאי אשמעינן בהך קמייתא התם הוא דאקדשיה

לעוברה

או דלמא כיון דשתי קדושות נינהו ה"ל הקדש ראשון לענין יג] זה ומוסיף חומש: [ב] **חדא מגו חדא.** כלומר סיפא דבעייא דרבי אבין ארישא דמילתא קאי ולאו מילתא אחריתי היא אלא שני גופין ושתי קדושות בעי: **ואם תמצא לומר קאמר.** אם תמצא לומר היינו חדא מגו חדא: **מהו.** מי אמרי' כיון דשני גופין ושתי קדושות נינהו לא מיקרי הקדש שני ומוסיף חומש דהא בהא קדושה והאי גופא לא אתוסף חומשו או דלמא סוף סוף מכח קמא [קא] אתא יד] (מעיקרא) והקדש שני הוא לגבי חומש. לישנא אחרינא טו] ירושלמי וכלישנא בתרא דלעיל דבעיא דרבי אבין גבי תמורה גרסי' לה נמי הכא (ב) טז] [ג] יז] ופירושי מפרש יח]: **מקדיש מוסיף חומש או מתכפר מוסיף חומש.** דקיימא לן (ב"מ דף נג:) הבעלים מוסיפין חומש אם פודין את הקדשן ואם אחרים פודין יט] אין מוסיפין חומש הלכך הפריש זה קרבן לכפרת חבירו והומש מאן הוו בעלים דידיה כ] חזי כא] דאי פריק ליה לוסיף חומש מקדיש הוי בעלים אבל מתכפר כאחר דמי ואינו מוסיף או מתכפר הוו בעלים דידיה: **א"כ.** דמקדיש עושה תמורה מצינו תמורה בצבור ושותפין והיכי דמי כגון דשוו צבור או שותפין שליח לאקדושי קרבן עלייהו דהשתא הוי מקדיש יחיד (ג) קרינא ביה קרבן יחיד אי בתר דידיה אזלינן ואנן תנן כב]בשלהי מתניתין הציבור והשותפין אין עושין תמורה אלא כג] בתר מתכפר אזלינן הלכך אין קרבנו עושה תמורה הואיל ורבים מתכפרין בו ולא קרינא ביה קרבן יחיד ואנן גמרינן לקמן [יג.] ממעשר דקרבן יחיד עושה תמורה ולא דציבור ושותפין: **השג יד.** היינו קרבן עולה ויורד והלא קרבן נזיר קבוע הוא בין עשיר בין עני: **הא כיצד.** הכי קאמר קרא קרבנו שהפריש הוא משלו יביא על כד] נדרו מלבד אשר תשיג ידו מלבד (ד) כה] אותו שאינו יכול להפריש משלו שעני הוא ותשיג ידו לאחר זמן שאחרים יתנו לו יביאנו נמי ויצא: **לענין כפרה.** לאשמעינן דיכול להתכפר בבהמה שהפריש אחר לצרכו: **מה כשהפריש הוא משלו.** הוא עושה בו תמורה ולא אחר אף כשהפרישו לו אחרים הוא עושה בו תמורה ולא אחר: **מדידיה הוא דמתכפר.** דכתיב קרבנו לה': **טובת הנאה שלו.** של תורם הוי טובת הנאה שבידו ליתנו לאיזה כהן שירצה ולא כו] למי שתרם עליו: **דכתיב את כל מעשר** כז] **וגו'.** כי תכלה לעשר וגו' משמע מי כח] שנוטל המעשר מתבואה שבידו ליתנו למי שירצה ולא ביד חבירו שנתרס עליו. טובת הנאה דבר מועט מקבל מישראל על מנת שיתן כל תרומותיו לבן בתו כהן: **מתני' לא אברים.** דחולין בעוברין דהקדש שאם אמר תהא רגל בהמה זו תמורת עובר הקדש שבמעי בהמה זו אין הקדושה חלה על האבר: כט] **ואין עוברין לאברין.** שאם אמר הרי עובר שבמעי בהמת חולין זו תמורת רגל בהמת קדש זו אין העובר קודש: **ולא אברין ועוברין.** דחולין בשלימים דקדש: **ולא שלימין.** דחולין באברין ועוברין דקדש: **ממירין אברין בשלימין.** אמר הרי רגל בהמת חולין זו ל] תמורה תחת בהמת קדש זו חלה תמורה על האבר ופשטה לה בכל הבהמה והויא לא] תמורה כולה וקרבה: **ולא שלימין בהן.** דאין כח באבר אחד של בהמת קדש לעשות תמורה: **והלא במוקדשים.** כלומר בתחילת ההקדש כשמקדישו אם אמר רגלה של זו עולה כדמפרש טעמא לקמן בגמ' [יא:]: **גמ' אין קדושה חלה על העוברין.** אם הקדיש עובר במעי לב] בהמה אינו קדוש ליקרב ואם מקריב ליה כשנולד ולא אקדשיה משנולד מייתי חולין לעזרה ואם הפריש חטאת מעוברת לא הוו כשתי חטאות לאחריות דעובר מכח אמיה הוא דקדיש ולא מכח עצמו והוי כוולד חטאת ולמיתה אזיל [ד] וכן לכל דבריו הרי הוא כולד קדשים ולא כתחילת הקדש: **רצה בוולדה מתכפר.** דכי אמרינן וולד חטאת למיתה אזיל היינו היכא דמפריש חטאתו ונתעברה וילדה דהלכה למשה מסיני לג]נינהו חמש חטאות מתות לד] והכי גמירי לה דמתה אבל אי אפרשה מעוברת חשוב עובר כבהמה אחרת וחיילא עליה קדושה באנפי נפשיה והויא ליה כמפריש שתי חטאות לאחריות דמתכפר באיזו שירצה והשניה תרעה. אלמא קדושה חלה על העוברין:

לעוברה

אמר רבא א"כ. פירוש אי מקדיש עושה תמורה מצינו ציבור ושותפין עושין תמורה כגון דשוו שליחא לאקדושיה אבל לא מצינו למימר אי מתכפר עושה תמורה מצינו צבור ושותפין עושין תמורה כגון דאיתקדש בהמה להתכפר בה יחידי דכיון דיחיד מתכפר בה לאו דצבור היא אלא יחיד: **איתמר** בר פדא. זהו בר פדא בן אחותו של בר קפרא כדאיתא פ' קמא דמעילה (דף ז:) א"ל בר קפרא לבר פדא בן לה]אחותו ראה מה אתה שואלני למחר בב"ה ואין זה בן פדת דבן פדת הוא ר"א בן פדת: לו] **ואין** קדושה חלה על העוברים. שאם הקדיש עובר במעי אמו בהמת חולין אינו קדוש ליקרב ואי מקריב ליה כשנולד ולא אקדשיה משנולד מייתי חולין בעזרה ואם הפריש חטאת מעוברת לא הוו כשתי חטאות לאחריות דעובר מכח אימיה הוא דקדיש ולא מכח עצמו והוי כוולד חטאת ולמיתה אזיל וכן לכל דבריו הרי הוא כוולדות קדשים ולא כתחילת הקדש: **ורבי** יוחנן אמר קדושה חלה על העוברין. ואם הקדיש עובר במעי אמו חולין קדיש לז] ואם הפריש חטאת מעוברת הוי כמפריש שתי חטאות לאחריות ולא הוי כולד חטאת אלא הולד קדושתו קדושת הפה מכח האדם ולא מכח האם לח] לט]לא מצינו ולד חטאת דאזיל למיתה אלא במקדיש חטאת ריקנית ועיברה:

ואזדא רבי יוחנן לטעמיה מ][כו'] רצה בולדה מתכפר. פירוש ואין צריך קדושה אחרת והוי כמפריש שתי חטאות לאחריות שמע מינה דאית ליה לר' יוחנן קדושה חלה על העוברין דאי סלקא דעתך דאין קדושה חלה יצטרך קדושה אחרת אחר שנולד אבל אין לפרש מדלא אזיל למיתה שמע מינה דקדושה חלה והא מא] מב](אי) אפשר לומר דאף ע"ג דאין קדושה חלה על העובר אפילו הכי לא אזיל הולד למיתה דשמעינן ליה לר' יוחנן דאית ליה שיירו משוייר ואי אמר על בהמה של חולין היא קדש וולדה חולין הרשות בידו דעובר לאו ירך אמו הוא וכן מפרש הש"ס לקמן פ' כילד מערימין (דף כה.) אלא עיקר ההוכחה הוא דמדקאמר רצה בולדה מתכפר ומשמע דאין צריך לאקדושיה זימנא אחריתי אחר שנולד דמשהקדיש האם הולד קדוש על פיו ולא מכח האם וק"ק מה שפירש רש"י ז"ל לבר פדא דאמר אין קדושה חלה על העוברין ונפקא מינה דאם הפריש חטאת מעוברת הוה ליה ולד חטאת ולמיתה אזלא מנלן דלמא אף על גב דאין קדושה חלה לא אזיל למיתה דשמא אית ליה שיירו משוייר ולאו ירך אמו הוא מג]כדפירשנו וי"ל דע"כ אית ליה לבר פדא דשיירו אינו משוייר דאם לא כן תקשה ליה ממתני' מד] (ולד שלמים) פרק כילד

מסורת הש"ס

א) לעיל ב: יומא נ: זבחים ו. נדרים לו:, ב) [חולין סט.], ג) שם: ודף קלה. קדושין ז., ד) [עי' תוס' לקמן דף כו. ד"ה האומר. ש"מ], ה) לקמן כה. וש"נ,

תורה אור השלם

1. וְאִם הַמַּקְדִּישׁ יִגְאַל אֶת בֵּיתוֹ וְיָסַף חֲמִישִׁית כֶּסֶף עֶרְכְּךָ עָלָיו וְהָיָה לוֹ: ויקרא כז טו

2. זֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר אֲשֶׁר יִדֹּר קָרְבָּנוֹ לַייָ עַל נִזְרוֹ מִלְּבַד אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ כְּפִי נִדְרוֹ אֲשֶׁר יִדֹּר כֵּן יַעֲשֶׂה עַל תּוֹרַת נִזְרוֹ: במדבר ו כא

3. כִּי תְכַלֶּה לַעְשֵׂר אֶת כָּל מַעְשַׂר תְּבוּאָתְךָ בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁת שְׁנַת הַמַּעֲשֵׂר וְנָתַתָּה לַלֵּוִי לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה וְאָכְלוּ בִשְׁעָרֶיךָ וְשָׂבֵעוּ: דברים כו יב

הגהות הב"ח

(א) גמ' דבאותה קדושה קאים אינו מוסיף חומש נתכפר כצ"ל ותיבת אלא נמחק: (ב) רש"י ד"ה מהו מי אמרינן וכו' נמי הכא והכי פירושא מפרש: (ג) ד"ה א"כ דמקדיש וכו' וקרינא וכו' אלא ש"מ בתר: (ד) ד"ה הא כיצד וכו' תשיג ידו מלבד וגו' אייתר להיכא שאינו יכול להפריש:

גליון הש"ס

מתני' אבל לא שלימין בהן. ע' לקמן דף כו ע"א תוס' ד"ה מהו דתימא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אחד. נ"ל אחר. כיון דבאותה קדושה קאים כו'. נ"ל הכל כנ"א: [ב] רש"י ד"ה חדא וד"ה את"ל וד"ה מהו שייכים לדף ט: [ג] ד"ה מהו. ופירושי מפרש. פי' כבר פירשתי שם: [ד] ד"ה אין קדושה וכו' וכן לכל דבריו. נ"ל בכל דבריו פי' בשאר קדשים:

רבינו גרשום

מקדיש מוסיף חומש. או מתכפר מוסיף חומש כגון שהקדיש אחד קרבן לפטור חובתו של חבירו ואם רוצין לפדותו המקדיש או המתכפר אי זה חייב להוסיף חומש: כגון דשוו צבור שליח. או שותפין ואמרו לשליח זיל אקדיש לן בהמה ואי מקדיש לצורך אחר עושה תמורה האי מקדיש נמי דהוי יחיד עביד תמורה וכיון דרבים נינהו לא עבדי תמורה: ועוד מהא שמעינן דאמר רב נחמן כו'. וכי נזיר נידון בהשג ידו והלא אין בו קרבן עולה ויורד אלא קרבנו לה' על נזרו היינו שהשיג הוא משלו מלבד אשר תשיג ידו שהשיגו אחרים והפרישו לו משלהם: למאי הלכתא קאמר אי לענין כפרה. דמצי מתכפר בשל אחרים פשיטא דמצי מכפר דמתנה קא יהבי אלא לענין תמורה קאמר והכי קאמר הפרישו כו': מאי הוי עלה לרב נחמן ת"ש דאמר ר' אבהו כו'. טובת הנאה שלו של תורם דמצי למיתב דינר מישראל למיתבא לבן בתו כהן: א) אין ממירין לא אברין. של קדשים בעוברין של חולין ולא אברים ועוברין של קדשים בשלמים של חולין דלא תפיס קדושת תמורה בחד אבר לחוד כשהוא מחובר לגוף הבהמה ולא אמר כלום וכן נמי לא שלימין בהן: ר' יוסי אומר ממירין אברים בשלימין. דקסבר כיון דאמר רגלה של זו (של) קדשים תהא תחת זו פשטה קדושת תמורה בכל הבהמה והיא תמורה דומיא דהא רגלה של זו עולה כו': ולא שלימין בהן. דאין בהמה של קדשים נתפסת בתמורה באבר אחד של חולין או בעובר של חולין ולא אמר כלום: בן פדא אומר אין קדושה חלה על העוברין. אם אמר אחד על בהמת מעוברת של חולין תהא עוברה קדוש אין קדושה חלה עליו:

א) ע' פרש"י וכפירושו מוכח בגמ' ופ' הרגמ"ה צ"ע ובדפוס וילנא הגיהו שיהיה כפ' רש"י.

עין משפט נר מצוה

פד א מיי' פ"ז מהל' ערכין הל"ד:

פה ב מיי' פי"ד מהל' מעשה הקרבנות הלכה י:

פו ג מיי' פ"א מהל' תמורה הל"ד:

פז ד מיי' פ"ד מהל' תרומות הל"ג:

פח ה מיי' פ"א מהלכות תמורה הלט"ז:

פט ו מיי' פט"ו מהל' מעשה הקרבנות הל' ח וע"ש:

צ ז מיי' פ"ד מהל' פסולי המוקדשין הל"ו:

מוסף רש"י

דאמר ר' אבהו אמר ר' יוחנן. שלשה דברים בנותן משלו את חובת חבירו (יומא נ:). **מקדיש מוסיף חומש.** המקדיש בהמתו לצאת בו חבירו חובה שעליו, המקדיש הוי בעלים לענין תוספת חומש, אם הוממה ובא לחללה, אבל אם בא המתכפר לחללה אינו צריך להוסיף חומש, דגבי חומש כתיב (ויקרא כז) ואם המקדיש יגאל וגו' מקדיש ולא מתכפר (יומא שם וכעי"ז זבחים ו.). **ומתכפר עושה תמורה.** דאיהו הוי בעלים דידיה (שם) אבל המקדיש אם המיר בה אינה תמורה, דאין ממירין בשל אחרים והאי לאו בעלים דידיה הוא (יומא שם). **והתורם משלו.** על כרי של חבירו (זבחים שם). **טובת הנאה שלו.** ואם בא אחר ואמר הילך סלע זה ותן תרומה זו לבן בתי כהן, של זה היא, שתרומה שלו, שנאמר (דברים כו) כי תכלה לעשר את כל תבואת זרעך וגו' ונתתה ללוי וגו', תלה הכתוב הנתינה במי שמעשרה משלו (יומא שם וכעי"ז זבחים שם). **אין ממירין.** כלומר אם המיר אין מומר, דכל ממירין דתמורה דיעבד הוא (חולין סט. ע"פ הגמ' שם ב.) **לא אברין בעוברין.** אבר בהמת חולין זו תמורה תחת עובר בהמת קדשים זו (שם סט.). **ולא עוברין באברים.** עובר בהמת חולין זו תמורה ברגלה של בהמת קדשים זו (שם). **רצה בה מתכפר.** והולד ירעה, **רצה בוולדה מתכפר.** והיא תרעה (יבמות עח.) דלא חשיב ליה כוולד חטאת הואיל והפרישה מעוברת, דלדעתיה הוה נמי להתכפר בעובר ומתכפר באיזו מהם שירצה (מנחות פא. וכעי"ז לקמן כה.).

שינויי נוסחאות

א] כל באותה קדושה (ש"מ) **ב]** גוף אחר כיון (ש"מ) **ג]** ג' צ"ק קאי **ד]** קאים אין מוסיף חומש אלא נתכפר באשם אחר וניתק זה הראשון לעולה מהו אי אמרינן כי אין מוסיף חומש הנ"מ אותו הגוף באותה קדושה אבל אותו הגוף בקדושה אחרת לא כו' הוא אין מוסיף חומש (ש"מ) **ה]** או מתכפר מוסיף (ש"מ) **ו]** רבא פשיטא דמתכפר עושה תמורה דאי המקדיש עושה תמורה אם כן כו' עושין תמורה והיכי דמי כגון (ש"מ) **ז]** אמר לי הונא. תיבת רב נמחק (ש"מ) **ח]** ליה מתנה קא יהב ליה אלא לענין תמורה וה"ק הפרישו לו אחרים כהפריש הוא משלו מה הפריש משלו עושה תמורה אף (ש"מ) **ט]** נ"א מה כשהפריש משלו עושה תמורה אף כו' (צ"ק) **י]** לא לעולם לענין כפרה ודקא קשיא לך מתנה קא יהבין (ש"מ) **יא]** הוא דמתכפר (ש"מ) **יב]** תמורה התורם משלו (ש"מ) **יג]** לענין עולה ומוסיף (ש"מ) **יד]** אתא והקדש (ש"מ) **טו]** אחרינא גרסינן ירושלמי (ש"מ) **טז]** הכא ובההיא פירושא מפרשא הס"ד (ש"מ) **יז]** ופירושו כדפיר' כל"ל (דבנ"ח) **יח]** ע"כ שייך לעמ' הקודם, **יט]** פודים אותו אין (ש"מ) **כ]** דידיה דאי פרקי ליה (ש"מ) **כא]** רש"ק מ"ז וגי' צ"ק איזהו **כב]** צ"ל בשלהי פרקין יג. **כג]** אלא ש"מ בתר (ש"מ) **כד]** על נזרו מלבד (ש"מ) **כה]** מלבד אייתר. ס"א מלבד אותו שאינו יכול להפריש משלו וכו' כצ"ל והד"א. ונ"ב כן מצאתי בס"י. ובגליון מצאתי פ"ה מלבד אייתר לומר שאם עני הוא ואינו יכול להפריש משלו ותשיג ידו שאחרים יתנו לו שיביאנו: (ש"מ) **כו]** ולא ביד מי שתרם אות ל' נמחק (ש"מ) **כז]** מעשר תבואתך וגו' (ש"מ) **כח]** מי שנטל המעשר (ש"מ) **כט]** ולא עוברין (ש"מ) **ל]** תמורת בהמת (ש"מ) **לא]** והויא כולה תמורה (בכת"י לא נמצא) **לב]** במעי אמו אינו (ש"מ) **לג]** גי' צ"ק דחמש חטאות מתות נינהו והכי, **לד]** מתות ובהכי גמירי (ש"מ) **לה]** גירסת צ"ק אחותי **לו]** צ"ל ולא קדושה וכו' (דבנ"ח) **לז]** קדיש ואע"ג שאסור להפריש מחוסר זמן מ"מ בעוד שהוא במעי האם מותר כדמפרש בסמוך ואם (ש"מ) **לח]** האם ואע"ג דלא פירש בסתמא הוא קדוש שמדעת האדם בסתמא שיהא הולד כמו האם וא"כ לר' יוחנן לא (ש"מ) **לט]** צ"ל ולא (צ"ק) **מ]** לטעמיה כו' (ש"מ) **מא]** הלה דהאי איפשר אות ו' נמחק (ש"מ) **מב]** רש"ק מ"ז והל"ק מקיים הגי' **מג]** הוא ולא פליג עליה אלא מדין דקדושה חלה והוי חולין במעי האם כדפירשנו (ש"מ) **מד]** ממתניתין דפ' כילד (ש"מ)

שיטה מקובצת

מלבד אשר תשיג ידו גו'. בחומש פי' בקונטרס להביא קרבנות נדבה שמביא קרבנות נדבה בהשיג יד עם קרבנות חובתו א) ובתלמוד לא משמע כן: **מאי הוה עלה.** גליון דמקושיא דא"כ מצינו לאו הוכחה הוא דכיון דאין הצבור ממירין אם הקדישו דין הוא שיחיד שיקדיש לצרכן לא ימיר. וכן בתוס': **תוס' ד"ה אמר רבא וכו' לאקדושיה.** להתכפר בה הם והשליח ימיר בה אע"פ שהוא קרבן צבור ובשלהי פרקין (יג.) תני יצאו קרבנות צבור שאפילו יחיד אין עושה בהם תמורה: **שם כגון דאיתקדש בהמה להתכפר בה יחידי.** ס"א דשוי היחיד את הציבור או השותפין שלוחים להפריש משלהם ע"מ שיתכפר בה הוא שהוא ימיר בקרבן אע"ג שהוא משל ציבור דהא ודאי לא חשיב קרבן ציבור כיון שאין מתכפרים בו:

א) פ' רש"י בחומש הוא מדברי הספרי שם ונראה דדרשת הספרי הוא מסיפא דקרא דמסיים כפי נדרו אשר ידור ודרשה דקרא מאשר תשיג.